

не тільки Рипнянського нафтопромислового району, але і багатьох інших районів Прикарпатського прогину, що має дуже велике значення для правильного напрямку геолого-розвідувальних робіт на нафту і газ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Wyszynski O. W., Próba interpretacji mapy anomaly magnetycznych Przedgórze między Stanisławowem a Przemyślem, Prozomyst Naftowy, 1939.
2. Teisseyre H., Budowa geologiczna faldy Rypnego między Jasieniem a Dubszara oraz kopalnic oleju skalnego w Rypnem i Stobodzie Dubeńskiej, Sprawozdania Polskiego Instytutu Geologicznego, t. V, 1930.

Я. Є. Пашенко

До питання про характер суходолу в Гірському Криму в майкопській час

Суходіл майкопського часу, як про це свідчить поширення майкопських осадків та зміна фації майкопу, розподілявся так: на півночі в районі Українського кристалічного масиву (Азовська плита та ін.); на заході — в районі Тарханкутського та Сімферопольського піднять, на півдні — в районі Гірського Криму і, можливо, Чорного моря, де, мабуть, знаходилась найбільш підвищена частина Кавказької складчастої зони.

Український кристалічний масив та райони Сімферопольського і Тарханкутського піднять являли собою згладжені, слабо горбкуваті ділянки, на що вказує олігоміктровий склад харківських і полтавських верств України, а також незначна амплітуда коливальних рухів в цих районах, а отже, і незначна зміна базису ерозії.

Гірський Крим і розташований північніше його суходіл, що, можливо, знаходяться на території сучасного Чорного моря, навпаки, являли собою ділянки, що підносилися і підсилено розмивалися проточними і дощовими водами.

Такий висновок можна зробити з того, що в цих районах відбувалися в мезозойській і третинній час процеси інтенсивного складкоутворення, а в дюрменських і верхньокарлеутських верствах майкопу часто трапляються проверстки і верстви більш грубозернистого матеріалу.

Знесення уламкового матеріалу в майкопській басейн, якщо включити діяльність вітру, відбувалося внаслідок дії тимчасових дощових потоків і частково річок.

Розподіл гідрографічної сітки за майкопського часу неясний. Щодо цього можна висловити лише деякі припущення, які тільки частково можуть бути підтверджені геологічними факторами.

Цілком ясно, що територія Гірського Криму мала за майкопського часу розвинену гідрографічну сітку. Стікали з неї і більш-менш значні річки, по яких транспортувався пухкий матеріал в майкопське море.

В зв'язку з підняттям Гірського Криму базис ерозії весь час знижувався, що можна було простежити на інтенсивності ерозії.

На наявність більш-менш великих водних потоків вказують фації нижнього майкопу, які місцями представлені скісноверстуватими пісками, що є дельтовими відкладами.

Про їх річне походження свідчить кутуватість мінеральних зерен (їх слабка обкатаність) і неоднорідність матеріалу.

Цілком імовірно, що піщані фації нижнього майкопу (дюрменські верстви) являють собою фації дельт, тоді як глинисті осадки з *Planorbella* є прибережні морські відклади, які віддалені від місця впадіння річок в море. Враховуючи те, що нижній майкоп на півдні частково розмитий, можливо, що дельтові фації представлені своєю підводною частиною, в зв'язку з чим в них помітний вплив прибережного хвилювання і часткове

пересортування матеріалу. Звідси ясно, що наявність дюрменських верств вказує на положення дельти, а отже, і на місце впадіння в море річкових потоків.

Розподіл давніх річкових долин безперечно контролюється тектонікою.

Сучасна гідрографічна сітка також розташована в основному згідно з тектонічними елементами Гірського Криму та з Сімферопольським підняттям, що вказує на те, що структури Криму продовжують зростати і тепер, подібно до того як вони зростали в мезозої та палеогені. Доведено, що початок формування їх припадає на кінець лейясу.

Сучасні найбільші річки Криму — Салгір та Альма — приурочені до передгірних западин і на великому протязі проходять паралельно гірським хребтам Криму. В своїй верхній частині Салгір протікає по тектонічному зниженню — Салгірському грабену та по інших розломах.

Сімферопольське підняття ще і зараз являє собою вододіл між річками Альмою та Салгіром.

Оскільки формування структурних елементів почалося в кінці нижньої юри, безперечно, що і в майкопський час розподіл гідрографічної сітки регулювався тими ж тектонічними елементами, що і тепер, і мало чим відрізнявся від сучасного, хоч деяка різниця в розподілах гідрографічної сітки і мала місце.

Тому ми можемо припустити, що основна річкова долина, яка є головним шляхом транспортування матеріалу, була скоріше за все поздовжньою долиною і приурочувалася до мульди східної синклінали Гірського Криму, яку виділяє М. К. Муратов. Ця синкліналь мала широтний напрямок, проходячи паралельно Головній гряді Кримських гір. Мабуть, в районі Салгірського грабену вона звертала на південь в напрямку до гори Демерджи, проходячи по тектонічних зниженнях і тріщинах.

Майкопська річка (палео-Салгір) протікала територією Гірського Криму і в міру росту останнього відтискувалась на північ. Русло Салгіру в своїй середній і нижній частині мігрувало на північ разом з міграцією осьової зони передгірного прогину.

При цьому в зв'язку з підняттям Гірського Криму і поширенням суходолу давній алювій у своїй більшій частині, а може і цілком, був знищений наступною ерозією. Це підтверджується і тим, що ерозійний вріз місцевості після відкладання верхньої крейди був дуже великий, принаймні не менше 500 м.

Але дельтові відклади, особливо підводної частини річкової дельти, якщо не цілком, то хоч частково повинні були зберегтися.

Дійсно, ми спостерігаємо в нижньому майкопі дюрменську піщану фацію, а також поступове зміщення піщаних фацій в розрізі з нижніх верств до юри і з південного сходу на північний захід. Виявляється смуга піщаних відкладів, яка простягається приблизно від Феодосії через Індольський прогин до верхів'їв р. Салгіру. При цьому у Феодосії піщані фації приурочені на північний захід до низів майкопу, а на північний схід вони повільно переходять до верхніх горизонтів нижнього майкопу, а далі до середнього і, нарешті, до верхнього майкопу.

Таким чином, весь геологічний матеріал, що існує тепер, свідчить про те, що в майкопський час виносився пухкий матеріал з території Гірського Криму до моря. Винесення проходило через основну водну артерію Криму — р. Салгір, яка також займала більш південне положення і була притиснута до Головної гірської гряди Криму.

КАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР
ІНСТИТУТ ГЕОЛОГІЧНИХ НАУК

Проверено 1974 г.

ГЕОЛОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ

Том XVIII, вип. 1

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

ВИДАВНИЦТВО АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР

КИЇВ — 1958

Библиотека Отдела
Геолого-Географических Наук